ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ Τεύχος 93, Μάρτιος 2003
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ - Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

◆ Θέσεις της ΓΣΕΕ για την Οικονομία, την απασχόληση, τις εργασιακές σχέσεις και την κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. ◆ Παγκοσμιοποίηση και κοινωνική ασφάλιση. ◆ Το Ευρωπαϊκό περιβάλλον της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. ◆ Δραστηριότητες ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ - Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Τεύχος 93, Μάρτιος 2003

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η κοινωνικο-οικονομική αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογικών και παραγωγικών δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επιβάλλει την διαμόρφωση ενός νέου προτύπου οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης. Τα συνδικάτα στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα διαθέσουν όλες τους τις δυνάμεις προς αυτή την κατεύθυνση. Η ανάπτυξη αποτελεί την κινητήρια δύναμη αυτής της στρατηγικής και παράλληλα λειτουργεί ως διαδικασία άρρηκτης διασύνδεσης του "ανταγωνιστικού" με το "κοινωνικό" στοιχείο, στην πορεία ανάπτυξης του ευρωπαϊκού σχηματισμού. Κατά συνέπεια, προκύπτει η αναγκαιότητα επανατοποθέτησης του ζητήματος της ευρωπαϊκής αναπτυξιακής πολιτικής, προς την κατεύθυνση των αποτελεσματικών οικονομιών και την αλληλεγγύη κοινωνιών. Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σ' αυτό το τεύχος, παρουσιάζει τις θέσεις που κατέθεσε η ΓΣΕΕ στο άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ναύπλιο 23-24/1/2003) για την οικονομία, την απασχόληση, τις εργασιακές σχέσεις και την κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, σ' αυτό το τεύχος της ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ περιλαμβάνονται τα άρθρα για την παγκοσμιοποίηση και την κοινωνική ασφάλιση καθώς και για το ευρωπαϊκό περιβάλλον του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Τέλος, η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ παρουσιάζει τις δραστηριότητες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ κατά το τελευταίο διάστημα.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Πολυζωγόπουλος • **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:** ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΙΝΕ, *Πρόεδρος:* Χρήστος Πολυζωγόπουλος, *Αναπληρωτής Πρόεδρος:* Α. Αποστολόπουλος, *Αντιπρόεδρος:* Π. Βούτος, Στ. Λαιμός, Γ. Ποντικός, *Γρ. Οικονομικού:* Κ. Πουπάκης, *Διευθύνων Σύμβουλος* Φ. Φατούρος, *Μέλη:* Α. Βλάχος, Π. Γρατσάνης, Στ. Κουτσιούμπελης, Ν. Τσιούνης, Α. Μητρόπουλος, Γ. Ντάσης, Δ. Παρλαβάντζας, Λ. Τέσκος, • **ΓΡΑΦΕΙΑ:** Εμμ. Μπενάκη 71Α, Αθήνα 106 81, Τηλ: 210 3327710, 210 3327726, Fax: 210 3304452 • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ** www.inegsee.gr. • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ:** ΚΑΜΠΥΛΗ, Αντιγόνης 60, Τηλ: 210 5156820, Fax: 210 5156811

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ ΣΤΟ ΑΤΥΠΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

1. Εισαγωγή

Το υψηλό επίπεδο ανεργίας χαρακτηρίζει κοινωνικο-οικονομικά τις εξελίξεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Έτσι, παρά το γεγονός ότι η ανεργία εξελίσσεται σ' ένα **ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα οικονομικής και κοινωνικής αποσταθεροποίησης στην Ελλάδα και στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, ο προβληματισμός που αναπτύσσεται για την αντιμετώπισή της, εστιάζεται ιδιαίτερα στην ανοικτή μέθοδο συντονισμού και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με την προώθηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας.

Όμως, αξίζει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος της ανεργίας **οφείλεται στην ανεπαρκή ζήτηση για θέσεις εργασίας** και οι ασκούμενες πολιτικές απασχόλησης αποτελούν, κατά κύριο λόγο, μέτρα διευθέτησης των ανισορροπιών στην αγορά εργασίας καθώς και των ανισοτήτων πρόσβασης σ' αυτήν.

Αυτό σημαίνει ότι νέες θέσεις εργασίας δεν δημιουργούν τόσο οι πολιτικές απασχόλησης όσο η αναπτυξιακή και επενδυτική πολιτική.

Ιδιαίτερα στη χώρα μας το επίπεδο ανεργίας (9,6%) και η μικρή αύξηση της απασχόλησης (0,8% το 2002) συνοδεύονται από την εκτεταμένη αποδιάρθρωση της αγοράς εργασίας, με την ανάπτυξη της απασχόλησης στην παραοικονομία και την εκτεταμένη χρήση άτυπων και αναπόγραφων σε μεγάλο βαθμό μορφών απασχόλησης. Συγκεκριμένα, έξι στους δέκα μισθωτούς είναι άνεργοι, είτε υποαπασχολούμενοι, είτε εργαζόμενοι στην παράνομη αγορά εργασίας (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2000).

Οι εξελίξεις αυτές, ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία, στη χώρα μας και την Ευρωπαϊκή Ένωση, αναδεικνύουν την ανεργία ως το σοβαρότερο πρόβλημα της μεταπολεμικής ανάπτυξης στην Ευρώπη και ταυτόχρονα διαμορφώνουν, ιδιαίτερα στις νέες συνθήκες διεύρυνσης της Ένωσης, την αναγκαιότητα ενός προβληματισμού και εφαρμογής πολιτικών αποκατάστασης των ανισορροπιών στην αναπτυξιακή, δημοσιονομική, εργασιακή και κοινωνική σφαίρα της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Σ' αυτό το ζήτημα, κατά τη γνώμη μας, συμπυκνώνεται **η κυρίαρχη πρόκληση της Ευρωπαϊκής οικονομίας** τη δεκαετία 2000-2010. Η πρόκληση αυτή, της ανάπτυξης και της απασχόλησης για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θέτει στο επίκεντρο του προβληματισμού και των πολιτικών το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

2. Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης οφείλει και πρέπει να στηριχθεί σ' ένα υπόβαθρο όπου θα συνδυάζει το οικονομικό αποτέλεσμα με την κοινωνική ποιότητα, την ανάπτυξη με την απασχόληση, την αποτελεσματική οργάνωση με την αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος, των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Αντίθετα, τα νέα χαρακτηριστικά στοιχεία στις οικονομικές και κοινωνικές όψεις του ευρωπαϊκού συστήματος, αναφέρονται ουσιαστικά στην μεταβολή του προτύπου της κρατικής παρέμβασης στις αγορές αγαθών, χρήματος και εργασίας, σ' ένα πρότυπο φιλελευθεροποίησής τους, διεθνοποίησης των αγορών κεφαλαίου και χρήματος και αυτονόμησής τους από την πραγματική οικονομία.

Η διαπίστωση όμως αυτή και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της, ενδυναμώνουν την αμφισβήτηση του κόσμου της εργασίας για την αναπτυξιακή βιωσιμότητα και την κοινωνική αποτελεσματικότητα της ευρωπαϊκής οικονομικής σύλληψης και στρατηγικής.

Πράγματι η κεντρική ιδέα και οι στρατηγικοί άξονες: ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση που αποφασίστηκαν στη Σύνοδο της Λισσαβόνας, εξειδικεύονται από τις εφαρμοζόμενες πολιτικές, με στόχο η ευρωπαϊκή οικονομία στο τέλος της δεκαετίας να είναι η πλέον ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο, με παράλληλη προώθηση της πλήρους απασχόλησης και ενίσχυση της περιφερειακής συνοχής. Η διαρκής εμμονή σε πολιτικές ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και αύξησης της απασχόλησης με μείωση του εργατικού κόστους, αποδείχθηκε επώδυνη και οικονομικά αναποτελεσματική. Αναδεικνύεται, εκτός των άλλων, η αναγκαιότητα υποστήριξης πολιτικών αναβάθμισης της "ποιότητας της εργασίας", τα συστατικά στοιχεία της οποίας είναι η σταθερή και πλήρης απασχόληση, το ικανοποιητικό εισόδημα και η ασφάλεια στην εργασία. Ακόμη καταδεικνύεται ότι η εξέλιξη της μη μετατροπής της μείωσης του κόστους εργασίας σε αύξηση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας της ελληνικής και ευρωπαϊκής οικονομίας, θέτει υπό αμφισβήτηση τις επιδόσεις της συγκεκριμένης στρατηγικής.

Από την άποψη αυτή είναι χαρακτηριστική η περίπτωση της χώρας μας, όπου ενώ

το μοναδιαίο κόστος εργασίας μεταξύ των ετών 1981 και 2001 μειώθηκε περίπου κατά 27% σε πραγματικούς όρους, εντούτοις, η εξέλιξη αυτή δεν εμπόδισε την διαρκή επιδείνωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας, όπως αυτή εμφανίζεται στις επιδόσεις της χώρας στο διεθνές εμπόριο.

Άρα, αποδεικνύεται ότι η βελτίωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και η αύξηση της απασχόλησης θα επιτευχθούν με την αύξηση της παραγωγικότητας και την ανάπτυξη ποιοτικών δεικτών (επενδύσεις σε τεχνογνωσία και οργάνωση σε ανθρώπινους πόρους, σε εξοπλισμό, σε αναπτυξιακές και κοινωνικές υποδομές, αναβαθμισμένες συνθήκες εργασίας, ποιότητα και υψηλό επίπεδο αξιοποίησης των ερευνητικών και τεχνολογικών μέσων παραγωγής, αποτελεσματικότητα, ποιότητα εργασίας και διοίκησης) στην παραγωγική διαδικασία και όχι με την υποβάθμιση της εργασίας. Ουσιαστικά, οι προϋποθέσεις αυτές συγκεκριμενοποιούν την στρατηγική του συνδικαλιστικού κινήματος που συγκροτείται στον άξονα **"Ανταγωνιστικότητα-Ποιότητα"** αντί της στρατηγικής που συγκροτείται στον άξονα **"Ανταγωνιστικότητα-Ποσότητα"**.

3. Μισθοί και Ημερομίσθια

Η αύξηση των επενδύσεων, που σημειώθηκε στην Ελλάδα μετά το 1996 παρουσιάστηκε από την στιγμή που επιταχύνθηκε ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης και ως ένα βαθμό μετέτρεψε τις προσδοκίες των επιχειρήσεων για την μελλοντική εξέλιξη της ζήτησης. Την ίδια περίοδο σημειώνεται μείωση και όχι αύξηση του πληθωρισμού, γεγονός που σημαίνει ότι η μείωση των τιμών και η βελτίωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας συντελείται περισσότερο με την αύξηση της παραγωγικότητας, παρά με την μείωση του κόστους εργασίας.

Κατά συνέπεια, η οικονομική ανάκαμψη των τελευταίων πέντε ετών θα πρέπει, κυρίως, να αποδοθεί στην πολιτική διαχείρισης της ζήτησης, γεγονός που δικαιώνει τις διεκδικήσεις του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος στις περιοριστικές πολιτικές και στον υποτιθέμενο πληθωριστικό ρόλο των αυξήσεων των πραγματικών μισθών. Δικαιώνει επίσης, τις διεκδικήσεις του συνδικαλιστικού κινήματος της χώρας μας για την πραγματική βελτίωση των αποδοχών των εργαζομένων ως κινητήριας, εκτός των άλλων, δύναμης της οικονομικής ανάκαμψης, με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα διατηρεί την προτελευταία θέση στην κατάταξη των μισθών πριν από την Πορτογαλία.

Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει με την εισοδηματική ανισότητα, αφού στην Ελλάδα παρατηρούνται ανισότητες στην εισοδηματική κατανομή, η οποία υπερβαίνει κατά πολύ τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με αποτέλεσμα την ύπαρξη κοινωνικού ελλείμματος.

΄Ετσι, ενώ το φτωχότερο 10% του πληθυσμού στα κράτη -μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνει το 2,6% του συνολικού εισοδήματος, στην Ελλάδα λαμβάνει το 2,2%. Αντίθετα, το πλουσιότερο 10% του πληθυσμού στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής ΄Ένωσης απολαμβάνει το 24%, ενώ στην Ελλάδα απολαμβάνει το 26% του συνολικού εισοδήματος.

Επίσης οι δείκτες φτώχειας στην Ευρωπαϊκή ΄Ένωση αποδεικνύουν ότι οι κοινωνικές παροχές μειώνουν το ποσοστό των ατόμων που κινδυνεύουν από τη φτώχεια σε όλα τα κράτη-μέλη, όμως σε πολύ διαφορετικό βαθμό. Η μείωση κυμαίνεται από το 5-15% περίπου στην Ελλάδα και την

Ιταλία μέχρι πάνω από 70% στη Φιλανδία, με μέσο όρο μείωσης για την Ευρωπαϊκή Ένωση το 31%.

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει η ανάγκη για πραγματική βελτίωση των αποδοχών των εργαζομένων και η ανάγκη ειδικών ρυθμίσεων, ώστε να βελτιωθεί άμεσα και ουσιαστικά η θέση των χαμηλών εισοδηματικά στρωμάτων, των χαμηλόμισθων και των συνταξιούχων που έχουν υποστεί σημαντικές αναλογικά απώλειες, ενώ παράλληλα από το οικογενειακό τους προϋπολογισμό καλούνται να καταβάλουν επιπλέον δαπάνες για εκπαίδευση υγεία και ασφάλιση, εξαιτίας του χαμηλού επιπέδου των αντίστοιχων δημοσίων δαπανών.

Έτσι, ο πυρήνας της οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα απαιτείται να προσανατολισθεί στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας καθώς και στην επίτευξη ισορροπίας ανάμεσα στην αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης από την μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς την μείωση των αποδοχών.

4. Εργασιακές Σχέσεις

Το συνδικαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα διαφωνεί με την στρατηγική και τις πολιτικές απελευθέρωσης της αγοράς εργασίας και απορύθμισης των εργασιακών σχέσεων, δεδομένου ότι η διεύρυνση των άτυπων μορφών απασχόλησης και οι συνεχείς παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας διαμορφώνουν μια απορυθμισμένη αγορά εργασίας. Οι πρακτικές αυτές ωθούν το επίπεδο των αμοιβών, των συνθηκών εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων σε χαμηλά επίπεδα και εντείνουν το κοινωνικό έλλειμμα.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι για τις ευέλικτες και άτυπες μορφές απασχόλησης πρέπει να υπάρξει συμφωνία σε κεντρικό επίπεδο για πανελλαδική εφαρμογή οροφής περιορισμού τους στο 15% των θέσεων απασχόλησης με το 85% να αφορά θέσεις πλήρους απασχόλησης.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. επίσης θεωρεί ότι οποιαδήποτε πολιτική μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας θα πρέπει: να προωθεί την πλήρη και ελεύθερα επιλεγμένη απασχόληση, να αναβαθμίζει και όχι να υποβαθμίζει την εργασία, να διασφαλίζει τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα των ευέλικτα απασχολούμενων, να εξασφαλίζει επαρκές εισόδημα για την κάλυψη των αυξημένων κοινωνικών αναγκών, να ενισχύει τη λειτουργία και το περιεχόμενο των συλλογικών διαπραγματεύσεων και συμβάσεων και να προωθεί τον έλεγχο της εφαρμογής της εργασιακής και ασφαλιστικής νομοθεσίας.

5. Κοινωνική Ασφάλιση

Το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα θεωρεί ότι το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο απαιτείται να υποστηριχθεί έγκαιρα και με σοβαρότητα, και μετά από διάλογο με τους κοινωνικούς φορείς, να ληφθούν μέτρα που θα αποτρέπουν δυσμενείς εξελίξεις (υπονόμευση της οικονομικής βιωσιμότητας και κοινωνικής αποτελεσματικότητας) του συστήματος κοινωνικής προστασίας στο μέλλον.

Από την άποψη αυτή, οι εμπειρίες από την πρόσφατη μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα (Ν.3029/2002) ως προς τις παραμέτρους, την προοπτική αναδιοργάνωσης του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος και του χρηματοδοτικού συστήματος, είναι πολύτιμες.

Γι' αυτούς τους λόγους η Γ.Σ.Ε.Ε. υποστηρίζει και διεκδικεί την υλοποίηση της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα

και την διαμόρφωση στα πλαίσια της πραγματικής και κοινωνικής σύγκλισης, μιας ευρωπαϊκής κοινωνικο-ασφαλιστικής στρατηγικής, όπου οι κατάλληλες πολιτικές θα οδηγήσουν στο άμεσο μέλλον σ' ένα ευρωπαϊκό σύστημα κοινωνικής προστασίας.

6. Μετανάστευση

Τα μεταναστευτικά ρεύματα των τελευταίων ετών, σε αντίθεση με αυτά των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών, χαρακτηρίζονται: α) από τη διεύρυνση του φαινομένου της οικογενειακής συνένωσης, β) από τους νόμιμους και παράνομους μετανάστες και γ) από τον σημαντικό αριθμό προσφύγων και ατόμων που ζητούν πολιτικό άσυλο.

Η σταδιακή μετατροπή όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρες υποδοχής μεταναστών καθιστά τη μεταναστευτική εισροή ως ένα κοινό χαρακτηριστικό των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τον στόχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την προοπτική διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνδυάζεται όλο και πιο στενά με την αναγκαιότητα χάραξης μιας κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι οι βασικές πτυχές μιας ευρωπαϊκής πολιτικής για την μετανάστευση, στην κατεύθυνση μετανάστες-ισότιμοι πολίτες, απαιτείται να αφορούν: α) τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) την οικογενειακή συνένωση, γ) το ζήτημα των πολιτικών προσφύγων, δ) τη νομιμοποίηση, την κοινωνικο-οικονομική ένταξη των μεταναστών και την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, ε) την λειτουργία και οργάνωση των εκπαιδευτικών θεσμών, στ) την συνεργασία με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών.

7. Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα θεωρεί ότι η επιλογή της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι μία μακράς πνοής προοπτική, η οποία απαιτείται να είναι πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά συντεταγμένη για να μην αποτελέσει μία διαρκή πηγή προβλημάτων.

Από την άποψη αυτή, δεν πρέπει να υποτιμηθεί ότι, ιδιαίτερα, η διαδικασία διεύρυνσης προς Ανατολάς θα είναι δύσκολη, αφού προϋποθέτει μία σημαντική προσπάθεια προσαρμογής των παραγωγικών και κοινωνικών δομών, καθώς και την πραγματοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων και την άσκηση των κατάλληλων πολιτικών στους παρακάτω τομείς: Στην κοινωνική πολιτική, την προώθηση της απασχόλησης

και την καταπολέμηση της ανεργίας, τον εκσυγχρονισμό της εργατικής νομοθεσίας, την αναβάθμιση του ρόλου και της αυτονομίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων για την ενεργή και τεκμηριωμένη εμπλοκή τους στην διαμόρφωση των ασκούμενων πολιτικών.

Οι προϋποθέσεις αυτές είναι αναγκαίες, προκειμένου η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μη θέσει σε κίνδυνο το κοινωνικό κεκτημένο και το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, υπονομεύοντας την αλληλεγγύη και την συνοχή στο εσωτερικό της Ένωσης, με τη δημιουργία συνθηκών κοινωνικού ντάμπινγκ και ανισοτήτων μεταξύ των κρατών-μελών.

Τα ευρωπαϊκά συνδικάτα, αλλά και τα συνδικάτα στην χώρα μας, θεωρούν ότι το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο θα πρέπει να αποτελεί τον βασικό μοχλό στη διαδικασία της διεύρυνσης και ως εκ τούτου δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στα νομοθετικά εργαλεία του κοινοτικού κεκτημένου, αλλά κυρίως να αναφέρεται στα βασικά κείμενα αναφοράς, όπως είναι η Χάρτα των βασικών δικαιωμάτων της Νίκαιας, οι κοινωνικές Χάρτες του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Κοινοτική Χάρτα των βασικών δικαιωμάτων των εργαζομένων του 1989, οι συστάσεις σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση και η κοινωνική ατζέντα της Νίκαιας που διαφυλάσσουν μία σειρά από κοινές αρχές και είναι μέρος του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.

Έτσι, η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι η προοπτική της διεύρυνσης της Ε.Ε., σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, αντιμετωπίζει: α) την αντίφαση ανάμεσα στην διεύρυνση των νέων μελών και στην εμβάθυνση των παλαιών μελών και β) της επιμέρους διαφοροποιήσεις (κόστος εργασίας, ρυθμιστικό πλαίσιο εργασίας, ρόλος των συνδικαλιστικών οργανώσεων, φορολογία, παραοικονομία κλπ.) μεταξύ των υποψηφίων χωρών, ώστε να μη καλλιεργηθούν ευνοϊκοί παράγοντες για την ανάπτυξη κοινωνικού ντάμπινγκ και τα νέα μέλη λειτουργήσουν ως ο λεγόμενος τρίτος κόσμος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8. Αντί Επιλόγου

Η κοινωνικο-οικονομική αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογικών και παραγωγικών δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, **επιβάλλουν την διαμόρφωση ενός νέου προτύπου οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης**, σε συνθήκες ειρήνης και αποτροπής στο παρόν και το μέλλον, σε διεθνές επίπεδο κάθε πολεμικής σύρραξης.

Τα συνδικάτα στη Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα διαθέσουν όλες τους τις δυνάμεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Η ειρήνη και η ανάπτυξη αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις αυτής της στρατηγικής και παράλληλα λειτουργούν ως διαδικασία άρρηκτης διασύνδεσης του "ανταγωνιστικού" με το "κοινωνικό" στοιχείο, στην πορεία ανάπτυξης του ευρωπαϊκού σχηματισμού.

Κατά συνέπεια, προκύπτει η αναγκαιότητα επανατοποθέτησης του ζητήματος της ευρωπαϊκής αναπτυξιακής στρατηγικής και κοινωνικο-οικονομικής πολιτικής, **προς την κατεύθυνση των αποτελεσματικών οικονομιών και των αλληλέγγυων κοινωνιών.**

Η νέα αυτή στόχευση της ευρωπαϊκής και αναπτυξιακής στρατηγικής που υποστηρίζουν και διεκδικούν τα συνδικάτα στην χώρα μας και στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι άλλη από την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης καθώς και από την διαμόρφωση της νέας σύνθεσης στην οικονομική και κοινωνική πολιτική.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ *

του Γιώργου Ρωμανιά

1. Εισαγωγική παρατήρηση

Το βασικό ερώτημα αναφέρεται στον προσδιορισμό ***της έκτασης των συνεπειών της παγκοσμιοποίησης στην υπόσταση και στη λειτουργία των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.***

Για να απαντηθεί, όμως, το ερώτημα αυτό, είναι πολύ χρήσιμη η προηγούμενη προσέγγιση:

- Πρώτον, μερικών ***κύριων χαρακτηριστικών της παγκοσμιοποίησης*** στη σημερινή μορφή της και
- Δεύτερον, ***της έννοιας της κοινωνικής ασφάλισης***, με βάση τα κείμενα των συναφών Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας.

2. Η μονομέρεια της παγκοσμιοποίησης

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της παγκοσμιοποίησης που συντελείται σήμερα είναι ***η μονομέρεια***: η δυναμική της παγκοσμιοποίησης δεν εκτείνεται και δεν καλύπτει το σύνολο των κοινωνικών και οικονομικών δυνάμεων. Στην πραγματικότητα πρόκειται για ***την παγκοσμιοποίηση δηλαδή την οργάνωση με στόχο την παγκόσμια κυριαρχία, του μεγάλου κεφαλαίου, όπως αυτό εκφράζεται από τις μεγάλες πολυεθνικές***. Οι δυνάμεις της εργασίας, αντιθέτως, παραμένουν παγκόσμια ανοργάνωτες και εξασθενημένες απέναντι στο μεγάλο κεφάλαιο.

Η εικόνα, ακριβώς, αυτή αναδύεται από την επισκόπηση της εξέλιξης των μισθών, σε σχέση με την αντίστοιχη μεταβολή των μεγεθών του πληθωρισμού και της παραγωγικότητας της εργασίας. Η Συνομοσπονδία των Ευρωπαϊκών Συνδικάτων (ETUC) έχει προτείνει ένα μοντέλο ετήσιας αύξησης των μισθών, ίσης με το άθροισμα των αντίστοιχων μεταβολών του πληθωρισμού και της παραγωγικότητας της εργασίας. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη αυτή, κατά τα έτη 2002 και 2003 (βλ. ΠΙΝΑΚΑ 1), οδηγούν στη διαπίστωση, ότι, οι αναμενόμενες ετήσιες μισθολογικές μεταβολές υπολείπονται, με ελάχιστες εξαιρέσεις (μόνον Ολλανδία και Ηνωμένο Βασίλειο παρουσιάζουν, για το 2003, πραγματικές αυξήσεις μισθών), του αθροίσματος, για την ίδια χρονική περίοδο, πληθωρισμού και παραγωγικότητας της εργασίας. Η ακριβής έννοια της υστέρησης των μισθολογικών μεταβολών είναι, ότι, ένα τμήμα της παραγωγικότητας της εργασίας η των αυξήσεων του πληθωρισμού η και των δύο αυτών μεταβλητών, περικόπτεται από τις δικαιούμενες μισθολογικές αυξήσεις και μεταβαίνει σε άλλους συντελεστές της παραγωγής (κυρίως στην εργοδοτική πλευρά). Η εικόνα έχει τα ίδια ποιοτικά χαρακτηριστικά τόσο για την Ευρωζώνη όσο και για τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Από την πλευρά, όμως, των ποσοτικών μεγεθών, η εικόνα είναι σαφώς χειρότερη, σε βάρος του κόσμου της εργασίας, στις ΗΠΑ (-1,0 % για το 2002 και -0,9 % για το 2003 οι αρνητικές μεταβολές των μισθών) και την Ιαπωνία (-1,7 % για το 2002 και -0,7 % για το 2003) σε σχέση με την Ευρωζώνη (-0,4 % για το

* Το κείμενο αυτό αποτελεί τμήμα της εισήγησης που παρουσίασε (25/01/2003) ο συγγραφέας του στην συνάντηση του "Ελληνικού Κοινωνικού Forum" στο Ναύπλιο.

2002 και -0,8 % για το 2003). Είναι, όμως, εντυπωσιακό, ότι, για το 2003 η εξέλιξη βαίνει επιδεινούμενη για την Ευρωζώνη, ενώ βελτιώνεται τόσο για τις ΗΠΑ (ελαφρώς, 0,1 %) όσο και για την Ιαπωνία (σοβαρή βελτίωση, 1 %), με συνέπεια η μισθολογική υστέρηση να παρουσιάζει ουσιαστική σύγκλιση και για τις τρεις αυτές γεωγραφικές ενότητες (-0,7 % για την Ιαπωνία, -0,8 % για την Ευρωζώνη και -0,9 % για τις ΗΠΑ).

Εξάλλου, από την επισκόπηση των υφιστάμενων, σήμερα, ρυθμίσεων στις επί μέρους ευρωπαϊκές χώρες, για τις ετήσιες μεταβολές των μισθών, καθίσταται σαφές, ότι, γενικώς, δεν παρέχεται δυνατότητα ενσωμάτωσης στις εκάστοτε μισθολογικές αυξήσεις του αθροίσματος των μεταβολών του πληθωρισμού και της παραγωγικότητας της εργασίας (ETUI, Wage Formation In Europe).

Επισημαίνεται, όμως, ότι, ακόμη και στην περίπτωση εφαρμογής του μοντέλου της ETUC, το πρόβλημα της δίκαιης ετήσιας μεταβολής των μισθών δεν λύεται, αφού, απουσιάζει το στοιχείο της αναδιανομής του παραγόμενου πλούτου, με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής (που σημαίνει, ότι, στο άθροισμα πληθωρισμού και παραγωγικότητας της εργασίας θα πρέπει να προστεθεί και ένα ακόμη στοιχείο αναδιανεμητικού χαρακτήρα και ότι οι ετήσιες μεταβολές των μισθών θα πρέπει να συνεκτιμούν το άθροισμα αυτό των τριών στοιχείων).

3. Ο ρόλος του κράτους και των πολυεθνικών επιχειρήσεων

Στο χαρακτηριστικό της μονομέρειας, πρέπει να προστεθεί και η διαπίστωση ότι η συντελούμενη παγκοσμιοποίηση ***είναι ανατρεπτική διεθνώς παραδεκτών, μέχρι σήμερα, αρχών και αξιών***. Μέχρι σήμερα, είναι γνωστό, ότι, οι μεγάλες πολυεθνικές επηρεάζουν τις πολιτικές των κρατών.

Είναι, εξάλλου, σαφές ότι *"η σύγχυση μεταξύ οικονομικής και πολιτικής εξουσίας στα πλαίσια ενός συστήματος δυτικού τύπου οδηγεί* ***στη μείωση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων"*** αλλά και ότι ***"η οικονομική εξουσία επιδρά έντονα και αλλοιώνει την οικονομική διαδικασία,*** *έχοντας τη δυνατότητα να μεταλλάσσει κι αυτόν ακόμη τον οικονομικό νόμο ή τις οικονομικές καταστάσεις κι εκεί ακόμη όπου η φύση των τελευταίων οδηγεί στο συμπέρασμα ή δημιουργεί την πεποίθηση της ύπαρξης μιας αδιαφιλονίκητης οικονομικής τάξης και μιας αδιατάρακτης ισορροπίας"*

(Γ. Χατζηκωνσταντίνου, Αναζητώντας και διαπιστώνοντας, σελ. 113).

Ανάμεσα στις συνέπειες της μειωμένης αποτελεσματικότητας των ελέγχων, θα πρέπει να εντοπισθεί και ***η ανάπτυξη της διαφθοράς.*** Έχει επισημανθεί, ότι *"η αυξανόμενη επιρροή που ασκούν τα οικονομικά συμφέροντα στη δημόσια σφαίρα αλλά και η εξασθένηση της νομιμότητας και της εξουσίας των κρατών απέναντι στους υπερεθνικούς Οργανισμούς και την παγκοσμιοποίηση των συναλλαγών περιορίζουν δραστικά τα περιθώρια για σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και για αποτελεσματική δράση κατά της διαφθοράς"* (Γιαλκέτσης, Τα πολλά πρόσωπα της διαφθοράς). Άλλωστε, *"ο νόμος της ζήτησης και της προσφοράς ισχύει και στη διαφθορά, με τη ζήτηση να πηγάζει από τους παράγοντες της οικονομίας και* ***με την προσφορά να βασίζεται στην απληστία όσων ασκούν πολιτικά λειτουργήματα"*** (Λασκούμ, Διαφθορά).

Η επέκταση της διαφθοράς, λόγω της παγκοσμιοποίησης, ενισχύεται και από ***τη μεγάλη ποικιλία των πιθανών μορφών ανάπτυξής της, χωρίς να παραβιάζονται τα όρια της τυπικής νομιμότητας***. Πράγματι, εκτός από τη διάπραξη αδικημάτων διαφθοράς, για τα οποία προβλέπεται ποινική καταστολή, η διαφθορά μπορεί να πραγματωθεί και μέσω ποικιλίας επιλογών ***"κοινωνικά αμφιλεγόμενης συμπεριφοράς που, όμως, ο τρόπος τιμωρίας της παραμένει απροσδιόριστος:*** *lobbying, φοροδιαφυγή, ίδρυση εταιρειών offshore για τη συγκρότηση μαύρων ταμείων, δώρα που στο τέλος του έτους προσφέρει μια επιχείρηση σε κάποιο δημόσιο λειτουργό η σε κάποιον εκλεγμένο πολιτικό, μερικές περιπτώσεις δημοσίων λειτουργών που εγκαταλείπουν το δημόσιο τομέα για να εργαστούν στον ιδιωτικό"* (Λασκούμ, Διαφθορά).

Την εικόνα της ανάμιξης των πολυεθνικών στη διεθνή οικονομία και τη διεθνή πολιτική, αποτυπώνει, με ενάργεια, η N. Hertz (The silent takeover) αφού:

- Το πολιτικό καθεστώς έχει γίνει *πολυεθνικό καθεστώς.*
- Το 75 % του μεξικανικού πληθυσμού ζει, σήμερα, στη φτώχεια.
- Η IBM έχει απολύσει από το 1991 ως το 1995, 120.000 ανθρώπους.
- Οι πωλήσεις του Πρόζακ υπερτερούν του ΑΕΠ μικρών κρατών.

- *Στον 21ο αιώνα οι πολυεθνικές αποφασίζουν πόσο φόρο θα πληρώσουν και που.*

- Η πρόσβαση σε κάποια εκλογή στις ΗΠΑ είναι τώρα αποκλειστικό προνόμιο των πραγματικά πλουσίων.

- *Στην έντυπη δημοσιογραφία τα σύνορα και οι τοίχοι μεταξύ διαφημιστικών και συντακτικών τμημάτων τρέμουν.*

- *Η πολιτική έχει εισβάλλει στο εμπόριο* και ο καταναλωτισμός στην πολιτική.

- *Οι 100 μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρείες ελέγχουν τώρα περισσότερο από το 20 % των διεθνών κεφαλαίων κίνησης* και 51 από τις 100 μεγαλύτερες οικονομίες στον κόσμο είναι επιχειρήσεις.

- *Οι πωλήσεις της General Motors και της Ford είναι μεγαλύτερες από το ΑΕΠ όλης της υποσαχάριας Αφρικής.*

- *Οι περιουσίες της IBM, της BP και της General Electric υπερβαίνουν τις οικονομικές δυνατότητες των περισσότερων μικρών κρατών και*

- *Τα Wal-Mart, η γνωστή αλυσίδα σούπερ μάρκετ, έχει έσοδα υψηλότερα από εκείνα των περισσότερων κεντρικών ανατολικο-ευρωπαϊκών κρατών.*

4. Ο ρόλος των μεγάλων διεθνών Οργανισμών.

Έχει παρατηρηθεί ότι στη διαδικασία προώθησης της παγκοσμιοποίησης, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι μεγάλοι διεθνείς Οργανισμοί και κυρίως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Παγκόσμια Τράπεζα. Ειδικότερα για το ΔΝΤ είναι γνωστή η δημόσια διαπίστωση του Joseph Stiglitz, ότι, το Ταμείο, στη διάρκεια της τελευταίας 20ετίας, έχει παρεκκλίνει του καταστατικής του αποστολής: ενώ η ίδρυσή του βασίσθηκε στις κεϋνσιανές θεωρήσεις, στην πράξη, έχει ανατρέψει, με τη λειτουργία του, τις αρχές αυτές.

5. Παγκοσμιοποίηση και ευρωπαϊκή "Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή - ΟΚΕ".

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διερεύνηση των απόψεων της ευρωπαϊκής *"Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής - ΟΚΕ"*, αφού αυτή θεωρείται ***ο θεσμικός εκπρόσωπος της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση*** και αποτελεί το κατ' εξοχήν όργανο αναζήτησης ισορροπιών μεταξύ των οικονομικών και κοινωνικών επιλογών και στόχων.

Η ευρωπαϊκή ΟΚΕ ασχολήθηκε με το θέμα της παγκοσμιοποίησης στη Γνώμη της με αριθ. CES 326/2001 fin rev (30-31 Μάη 2001). Ο τίτλος της Γνώμης αυτής είναι εντυπωσιακός: *"Αντιμετωπίζοντας την παγκοσμιοποίηση - Η μοναδική επιλογή για τους μη έχοντες"*, ώστε, να υποβάλει, αμέσως, την εντύπωση ότι το όλο κείμενο κινείται σε εξωπραγματικές επιλογές.

Το σύνολο της Γνώμης κυριαρχείται, πράγματι, από ουτοπικά και εκτός πραγματικότητας στοιχεία και προτάσεις, χωρίς να παραλείπει, όμως, έστω και παρεμπιπτόντως, να αναφέρεται και σε συγκεκριμένες αλήθειες και διαπιστώσεις.

Αναλυτικότερα, το κείμενο της ευρωπαϊκής ΟΚΕ:

- ✓ Ομολογεί (παρ. 6.1), ότι, ***"η παγκοσμιοποίηση έχει, ήδη, προκαλέσει ανισότητες" και ότι "οι πολυεθνικές θεωρούνται οι κύριοι παίκτες αλλά***

και οι κυρίως ωφελημένες από την παγκοσμιοποίηση" (παρ. 5.9.1).

- ✓ Προωθεί την κατάθεση 15 (θεωρητικώς σωστών) προτάσεων, με την επιχειρηματολογία, ότι, η αποδοχή και εφαρμογή τους, θα προσδώσει τη δυνατότητα στην παγκοσμιοποίηση *"να παράσχει ωφελήματα και στους ασθενέστερους παίκτες"* (κατονομάζει, έτσι, τα συνδικάτα, τους επενδυτές, τις ομάδες επιρροής, τις μη κυβερνητικές Οργανώσεις κλπ). Παράλληλα, στο κείμενο διευκρινίζεται, ότι, αν δεν εφαρμοσθούν οι 15 αυτές προτάσεις, δεν μπορεί να υπάρξει οποιαδήποτε εγγύηση ή διασφάλιση, ότι, θα εξαλειφθούν οι ήδη προκληθείσες ανισότητες και ότι, *"τα οφέλη από την παγκοσμιοποίηση θα φθάσουν σ' όλους τους παίκτες"* (παρ. 6.1).

Η πρακτική αξία των προτάσεων της ευρωπαϊκής ΟΚΕ είναι *σχεδόν μηδενική*. Η φύση της συντελούμενης παγκοσμιοποίησης, ο έλεγχός της από τις πολυεθνικές και οι πραγματικές της επιδιώξεις, *δεν επιτρέπουν οποιαδήποτε ελπίδα ότι υπάρχει χώρος για την ανάπτυξη δράσεων κοινωνικού χαρακτήρα.* Ασχέτως, αυτού, ορθώς, επισημαίνεται στο κείμενο, ότι, *"μία από τις σημαντικότερες αδυναμίες της παγκοσμιοποίησης είναι, ότι, αυτή* ***γίνεται αντιληπτή περισσότερο ως απειλή εναντίον των κοινωνικών δικαιωμάτων παρά ως ευκαιρία οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας"*** *και ότι "παράλληλα, είναι δύσκολο να εξηγηθεί, γιατί έχουν θεσπισθεί ακριβείς κανόνες διεξαγωγής του εμπορίου και ροής των κεφαλαίων, ενώ δεν έχουν θεσπισθεί παρόμοιοι κανόνες στην κοινωνική σφαίρα"* (παρ. 5.6.1).

Η πρόταση της ευρωπαϊκής ΟΚΕ (παρ. 5.6.2) για την καθίδρυση, στη διαδικασία παγκοσμιοποίησης, *μηχανισμών συνεργασίας* του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ), εμφανίζει, ασφαλώς, ενδιαφέρον, μολονότι είναι *δύσκολα εφαρμόσιμη.* Πάντως, η επιχειρηματολογία της ευρωπαϊκής ΟΚΕ, ότι, οι μηχανισμοί αυτοί μπορούν να βοηθήσουν στη διασφάλιση της παράλληλης και χέρι - χέρι ανάπτυξης της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου, με την προώθηση των δικαιωμάτων των εργατών, μπορεί να χαρακτηρισθεί ως μια ***ανεπιτυχής απόπειρα ανάδειξης της ουτοπίας σε κριτήριο και μέτρο άσκησης πολιτικής.***

Η άποψη, επίσης, της ευρωπαϊκής ΟΚΕ, για την εμπλοκή των πολυεθνικών στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και η επίκληση διεθνών κειμένων, χωρίς οποιαδήποτε δεσμευτικότητα και συνεπώς, κειμένων ευχολογικού, απλώς, χαρακτήρα, για να καταδειχθεί *"η κοινωνική ευθύνη των πολυεθνικών και η υποχρέωσή τους να σέβονται τα ανθρώπινα, τα εργασιακά αλλά και τα περιβαλλοντικά δικαιώματα"*, δεν είναι καθόλου πειστική. Άλλωστε, στο ίδιο το σώμα της Γνώμης ομολογείται, ότι, τα επικαλούμενα διεθνή κείμενα *"δεν είναι νομικώς δεσμευτικά"*, ότι *"αυτά αποτελούν το πρώτο βήμα"*, ότι *"η υιοθέτηση και η αποδοχή τους απαιτεί μια περαιτέρω κίνηση"* κλπ. Η πραγματικότητα έχει αποδείξει, ότι, ανάμεσα σε ευχολογικές διακηρύξεις και στις πραγματικές εφαρμογές, οι αποστάσεις παραμένουν, πάντοτε, εξαιρετικά μεγάλες.

Η έκταση της ανεδαφικότητας των απόψεων της ευρωπαϊκής ΟΚΕ αναδεικνύεται και από τον ισχυρισμό (παρ. 5.9.3), ότι, είναι εφικτή *"η σύγκλιση συμφερόντων μεταξύ των πολυεθνικών και των εθνικών αναπτυξιακών στρατηγικών των κρατών, στα όρια των οποίων έχουν οι πολυεθνικές εγκαταστάσεις, με τη διατήρηση ενός διαρκούς*

διαλόγου των εταιρειών με τις τοπικές οργανώσεις της πολιτικής κοινωνίας". Η διατύπωση του κειμένου, υποβάλλει, δυστυχώς, την εντύπωση, ότι, ***η ευρωπαϊκή ΟΚΕ δεν έχει συνειδητοποιήσει, επαρκώς, τη φύση της συντελούμενης παγκοσμιοποίησης.***

6. Η έννοια της κοινωνικής ασφάλισης κατά τη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας 102

Ο εννοιολογικός προσδιορισμός της κοινωνικής ασφάλισης δεν είναι απλή υπόθεση. Μέχρι σήμερα, έχουν επιχειρηθεί ορισμοί που παρουσιάζουν σοβαρές αποκλίσεις μεταξύ τους.

Έχω την άποψη, ότι ο σωστότερος ορισμός μπορεί να προκύψει από τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις εργασίας (ΔΣΕ) και κυρίως από τη ΔΣΕ 102 που αναφέρεται στα ελάχιστα όρια κοινωνικο-ασφαλιστικής κάλυψης.

Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας είναι επαρκής η επισήμανση δύο βασικών εννοιολογικών χαρακτηριστικών της κοινωνικής ασφάλισης, όπως τα χαρακτηριστικά αυτά προκύπτουν από τη ΔΣΕ 102:

Το πρώτο χαρακτηριστικό αναφέρεται στην παρέμβαση του κράτους: κοινωνική ασφάλιση χωρίς κρατική παρέμβαση δεν είναι νοητή. Η παρέμβαση, μάλιστα, αυτή δεν εξαντλείται στην απλή εποπτεία η τον έλεγχο της συμμόρφωσης προς την ισχύουσα νομοθεσία. Το κράτος οφείλει να παρεμβαίνει στο σχεδιασμό, τη νομοθέτηση, την οργάνωση, τη λειτουργία αλλά και τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης. Το κράτος είναι συγ-χρηματοδότης αλλά και εγγυητής της καταβολής των νομοθετημένων ασφαλιστικών παροχών.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό της κοινωνικής ασφάλισης αναφέρεται στην έλλειψη πλήρους ανταποδοτικότητας μεταξύ των καταβαλλομένων παροχών και των αντίστοιχων ασφαλιστικών εισφορών. Βασικό κριτήριο καθορισμού των οφειλομένων, κατά δικαιούχο, παροχών είναι οι αντιστοίχως καλυπτόμενες ανάγκες και όχι οι ασφαλιστικές εισφορές που έχει ο συγκεκριμένος δικαιούχος καταβάλλει. Τη διαφορά καλύπτει το κράτος η, σε άλλες περιπτώσεις, η κοινωνική αλληλεγγύη.

7. Επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στην κοινωνική ασφάλιση.

Με βάση τα πιο πάνω, μπορούμε, να επισημάνουμε, συνοπτικά, ***τις βασικές***

επιπτώσεις που μπορεί να έχει η παγκοσμιοποίηση στην κοινωνική ασφάλιση.

Όπως, ήδη, αναπτύχθηκε, η διαδικασία της συντελούμενης παγκοσμιοποίησης μειώνει τις δυνατότητες άσκησης κρατικών πολιτικών.

Η κοινωνική ασφάλιση στηρίζεται στην ενεργό παρέμβαση του κράτους που συμμετέχει στην οργάνωση, τη διεξαγωγή, τη χρηματοδότηση και την εποπτεία της λειτουργίας αλλά και εγγυάται, στις περισσότερες περιπτώσεις με συνταγματικές δεσμεύσεις, την εξόφληση των νομοθετημένων κοινωνικο-ασφαλιστικών παροχών.

Συνεπώς, είναι σαφές, ότι, ***η αποδυνάμωση του κράτους οδηγεί, ευθέως, στην αποδυνάμωση και της κοινωνικής ασφάλισης.*** Πρόκειται για ***το πρώτο επίπεδο*** των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης στην κοινωνική ασφάλιση: ***το πολιτικό επίπεδο.***

Παραμένει, βέβαια, αναπάντητο και το συναφές ερώτημα: ποιος θα υποκαταστήσει το συρρικνωμένο, λόγω παγκοσμιοποίησης, κράτος, στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης;

Σ' ένα ***δεύτερο επίπεδο*** - το οικονομικό - οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στην κοινωνική ασφάλιση έχουν ***άμεσο οικονομικό αντίκτυπο*** αφού μειώνονται τα κονδύλια του κρατικού προϋπολογισμού που μπορούν να διατεθούν για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής ως αποτέλεσμα συρρίκνωσης των εσόδων του προϋπολογισμού:

Παράλληλα:

- ***Ποικίλοι περιορισμοί*** επιβάλλονται στην δημοσιονομική λειτουργία των κρατών με τα αντίστοιχα προγράμματα πειθαρχίας με αποτέλεσμα, ***τη μείωση των εκταμιεύσεων των κρατικών προϋπολογισμών για κοινωνική προστασία.*** Ως παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί, η επίκληση της δημογραφικής γήρανσης, ως άλλοθι, για τις περικοπές των συνταξιοδοτικών δαπανών.

- Ο περιορισμός της κρατικής παρέμβασης στο σχεδιασμό, τη λειτουργία αλλά και τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης που, συνοδεύεται, μάλιστα, από ανάλογες εκπτώσεις στις εγγυήσεις για την καταβολή των οφειλομένων παροχών, οδηγεί ***στην υποκατάσταση των κρατικών προγραμμάτων από αντίστοιχα προ-***

γράμματα ιδιωτικού χαρακτήρα που στηρίζονται σε ατομική, αμιγώς κεφαλαιοποιητική, βάση. Η πρακτική αυτή βασίζεται στη γνωστή ***αρχή της ατομικής ευθύνης εκάστου,*** για τη διασφάλιση των αναγκαίων εισοδημάτων επιβίωσης κατά την περίοδο του γήρατος.

- Η γνωστή αρχή των ασφαλιστικών προγραμμάτων *"καθορισμένης παροχής" (defined benefit)* υποκαθίσταται από την αρχή που διέπει τα προγράμματα *"καθορισμένης εισφοράς" (defined contribution)*. Η ουσία της υποκατάστασης αυτής είναι, ότι, η ευθύνη για την πιθανή αποτυχία των επενδυτικών επιλογών των αποθεματικών του συγκεκριμένου ασφαλιστικού προγράμματος, μεταφέρεται από το κράτος στον ασφαλισμένο και το συνταξιούχο.

- Ποικίλες, επίσης, αντιλήψεις δήθεν αναπτυξιακού η φορολογικού χαρακτήρα, μπορούν να οδηγήσουν υψηλά κονδύλια σε επιλεκτικές κατευθύνσεις και μειώνουν τις δυνατότητες χρηματοδότησης των δαπανών κοινωνικής προστασίας.

- Η επιδίωξη του κέρδους, οδηγεί τις πολυεθνικές στην εκμετάλλευση της παιδικής προστασίας σε τρίτες χώρες με συνέπεια την εξαθλίωση και την υπονόμευση της υγείας των παιδιών.

- Η έλλειψη, ακόμη, οποιουδήποτε σεβασμού απέναντι στο περιβάλλον και στις ανάλογες αποφάσεις και δεσμεύσεις των συναφών διεθνών οργανισμών, υπονομεύει την υγεία του παγκόσμιου πληθυσμού και οδηγεί, στον βαθμό που την αφορά σε ανάλογες πιέσεις τα κοινωνικο-ασφαλιστικά συστήματα.

8. Παγκοσμιοποίηση και συνδικαλιστικό κίνημα

Ένα βασικό ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί είναι αν το συνδικαλιστικό κίνημα της μισθωτής εργασίας μπορεί να αντιπαλέψει τη συσπειρωμένη δύναμη των πολυεθνικών επιχειρήσεων που αποτελούν εξάλλου το βασικό φορέα της συντελούμενης παγκοσμιοποίησης. Είναι σαφές ότι η οργανωμένη έκφραση της μισθωτής εργασίας χρειάζεται τη συνδρομή και των λοιπών κοινωνικών δυνάμεων. Μαζί με τη συνδικαλιστική εκπροσώπηση της μισθωτής εργασίας οφείλουν να συμπαραταχθούν και τα λοιπά κοινωνικά κινήματα με προεξάρχοντα το αγροτικό κίνημα, το αντίστοιχο των μικρομεσαίων, το οικολογικό και το πολιτισμικό.

Όπως, έχει τονισθεί με έμφαση και στην αρχή της παρούσας εργασίας, η συντελούμενη παγκοσμιοποίηση είναι μονομερής και με κυρίαρχο προσανατολισμό τις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Συνεπώς, το συνδικαλιστικό κίνημα της μισθωτής εργασίας στην ανάπτυξη της δράσης του θα πρέπει να εντάξει και τις άλλες κοινωνικές δυνάμεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- Baudrillard, Jean: *"Power Inferno"*, Παρίσι, 2002 (απόσπασμα σε *"Le Monde Diplomatique"*, αρ. 259/26.1.2003, ελληνική έκδοση σε *ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*, 26.1.2003)

- Βεργόπουλος, Κώστας: "*Η εφιαλτική γοητεία των ΗΠΑ - Επίδειξη ισχύος και εσωτερικό έλλειμμα", ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,* 17.1.2003

- Βεργόπουλος, Κώστας: *"Επανεθνικοποίηση της οικονομίας;", ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,* 3.11.2002

- Broder, John M., Pear, Robert, Freudenheim, Milt and Altman, Daniel: *"Health insurance crisis quickly moves upscale"*, International Herald Tribune, 26.11.2002

- Γιαλκέτσης, Θανάσης: *"Τα πολλά πρόσωπα της διαφθοράς", ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,* 21.1.2003

- European Economic and Social Committee: *"Coping with globalisation - the only option for the most vulnerable"*, CES 326/2001 fin rev. ES/CAT/ET/HB/ ms/ 30-31 May 2001

- European Trade Union Institute: *"Collective Bargaining in Europe 2001"*, ed. By Giuseppe Fajertag, 2002, Brussels

- European Trade Union Institute: *"Wage Formation In Europe",* Emmanuel Mermet, 2001, Brussels

- European Trade Union Institute: *"Social Protection in Europe - Facing up to changes and challenges",* ed. Alessandra Bosco and Martin Hutsebaut, Brussels, 1997

- Frank, Robert and Cook, Phillip J.: *"The Winner-Take-All Society"*, Free Press, 1995

- Ghose, Ajit K.: *"Global economic inequality and international trade"*, ILO, Employment Sector, Employment papers 2001/12, 2001, Geneva

- Hertz, N.: *"The Silent Takeover - Global capitalism and the death of Democracy"*, Free Press, London, 2002

- Hutton, Will: *"The World We're In",* έκδοση Little - Brown, Time Warner Books, London, 2002

- Krugman, Paul: *"An irrelevant proposal"*, New York Times, 7.1.2003

- Λασκούμ, Πιέρ: *"Διαφθορά"*, μετ. Άγγελος Φιλιππάτος, σειρά *"Αναστοχασμός"*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2003

- Leonhardt, David: *"Political race for most ill-conceived tax cut"*, International Herald Tribune, 3.2.2003

- Mishell, Lawrence, Bernstein, Jared and Shmit John: *"The State of Working America 2000-2001"*, Cornell University Press, 2001

- Reich, Robert: *"Bush Proves He' s an Upper-Class Act",* Los Angeles Times, 7.1.2003

- Rogoph, Keneth: *"Slow Global Economy Recovery Ahead",* IMF Survey, vol. 31, no 18, 7.10.2002

- "The Economist": *"The tax cut - The reaction",* 18 - 24.1.2003.

- "The Economist", σε ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 4.1.2003: *"Ανασφάλιστοι πολίτες, η μεγαλύτερη πρόκληση του Προέδρου Bush"*

- Watson Wyatt: *"Global Study on occupational pension funds"* , Financial Times Fund Management, 13.1.2003

- Χατζηκωνσταντίνου, Γ.: *"Αναζητώντας και διαπιστώνοντας - κείμενα οικονομικού Προβληματισμού"*, εκδ. Παπάζογλου, Κομοτηνή, 2001

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ποσοστιαίες μεταβολές πληθωρισμού, παραγωγικότητας και μισθολογικών αυξήσεων για το 2002 - 2003 (προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Απρίλιος 2002)

Χώρες	Πληθωρισμός		Παραγωγικότητα εργασίας		Πληθωρισμός + Παραγωγικότητα		Ονομαστικές μισθολογικές αυξήσεις		Πραγματικές μισθολογικές απώλειες / κέρδη	
(1)	(2)		(3)		(2+3) (4)		(5)		(5-4) (6)	
	2002	2003	2002	2003	2002	2004	2002	2003	2002	2003
Αυστρία	1,6	1,7	1,6	2,0	3,2	3,7	2,4	2,6	-0,8	-1,1
Βέλγιο	1,7	1,7	1,0	1,9	2,7	3,6	3,2	3,2	0,5	-0,4
Δανία	2,3	2,1	1,6	2,1	3,9	4,2	3,6	3,8	-0,3	-0,4
Φιλανδία	2,0	2,1	1,7	3,0	3,7	5,1	3,5	3,8	-0,2	-1,3
Γαλλία	1,7	1,6	1,1	1,6	2,8	3,2	2,5	2,8	-0,3	-0,4
Γερμανία	1,8	1,7	1,2	1,9	3,0	3,6	2,4	2,6	-0,6	-1,0
ΕΛΛΑΔΑ	**3,6**	**3,2**	**3,4**	**3,7**	**7,0**	**6,9**	**6,6**	**5,8**	**-0,4**	**-1,1**
Ιρλανδία	4,5	3,3	2,4	3,9	6,9	7,2	8,1	6,9	1,2	-0,3
Ιταλία	2,2	2,0	0,6	1,5	2,8	3,5	2,7	2,9	-0,1	-0,6
Λουξεμβούργο	2,0	2,2	0,9	2,1	2,9	4,3	3,7	4,0	0,8	-0,3
Ολλανδία	3,5	2,2	0,9	1,8	4,4	4,0	5,2	4,5	0,8	0,5
Πορτογαλία	3,1	2,4	1,2	1,8	4,3	4,2	4,4	3,7	0,1	-0,5
Ισπανία	3,0	2,5	0,9	0,1	3,9	3,6	3,5	3,0	-0,4	-0,6
Σουηδία	2,2	2,2	2,1	2,5	4,3	4,7	3,9	4,0	-0,4	-0,7
U.K.	1,6	1,8	1,8	2,3	3,4	4,1	4,3	4,5	0,9	0,4
EU. 15	**2,1**	**1,9**	**1,2**	**1,9**	**3,3**	**3,8**	**3,3**	**3,3**	**0,0**	**-0,5**
Ευρωζώνη	**2,2**	**2,0**	**1,1**	**1,8**	**3,3**	**3,8**	**2,9**	**3,0**	**-0,4**	**-0,8**
ΗΠΑ	**1,4**	**2,4**	**3,5**	**2,5**	**4,9**	**4,9**	**3,9**	**4,0**	**-1,0**	**-0,9**
Ιαπωνία	**-0,9**	**-0,1**	**-0,3**	**0,9**	**-1,2**	**0,8**	**-2,9**	**0,1**	**-1,7**	**-0,7**

Πηγή: ETUI: “Collective bargaining in Europe 2001”

(ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΔΥΝΑΜΗΣ - TRIPARTITE BALANCE OF POWER)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΔΕΙΚΤΕΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ[1]
ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΔΙΑΝΟΜΕΣ
(ΗΛΙΚΙΑ ΑΡΧΗΓΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 20-29 ΕΤΗ)

Χώρα/περίοδοι	ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΑΔΙΑΝΕΜΗΤΙΚΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ (SOCIAL TRANSFERS)	ΜΕΤΑ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΑΔΙΑΝΕΜΗΤΙΚΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ (SOCIAL TRANSFERS)
ΗΠΑ / 1979,1986		
Σύνολο νοικοκυριών	17,8	17,4
Σύνολο νοικοκυριών με παιδιά	26,8	27,2
Σύνολο νοικοκυριών χωρίς παιδιά	11,6	14,7
Ηνωμένο Βασίλειο / 1979,1986		
Σύνολο νοικοκυριών	14,7	9,8
Σύνολο νοικοκυριών με παιδιά	20,4	14,2
Σύνολο νοικοκυριών χωρίς παιδιά	8,5	5, -
Ολλανδία / 1983,1987		
Σύνολο νοικοκυριών	27,6	11,4
Σύνολο νοικοκυριών με παιδιά	29, -	4,3[2]
Σύνολο νοικοκυριών χωρίς παιδιά	27,2	13,8
Γαλλία / 1979,1986		
Σύνολο νοικοκυριών	14,4	8, -
Σύνολο νοικοκυριών με παιδιά	19,3	8,2
Σύνολο νοικοκυριών χωρίς παιδιά	8,8	7,8
Σουηδία / 1981,1987		
Σύνολο νοικοκυριών	21,3	7, -
Σύνολο νοικοκυριών με παιδιά	19,7	6,3
Σύνολο νοικοκυριών χωρίς παιδιά	21,7	7,2

Πηγή: Mc Fate et al.: " Poverty, inequality and the future of social policy ", New York, 1995.

[1] Ποσοστιαία αναλογία προσώπων με κατά κεφαλήν εισόδημα μικρότερο του 40% του εθνικού μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος.

[2] Εντυπωσιακές οι εκπτώσεις του ολλανδικού, κυρίως, συστήματος εισοδηματικής αναδιανομής για τα νοικοκυριά με παιδιά: ο δείκτης φτώχειας πέφτει από το 29% στο 4,3%, μειώνεται δηλαδή, κατά 24,7 εκατοστιαίες μονάδες.
Ουσιαστική, όμως, είναι η μείωση του ίδιου δείκτη και για τη Σουηδία (όπου το 19,7% πέφτει στο 6,3%, μειώνεται δηλαδή κατά 13,1 εκατοστιαίες μονάδες) αλλά και για τη Γαλλία (όπου, από το 19,3% πέφτει στο 8,2%, μειώνεται δηλαδή κατά 11,1 εκατοστιαίες μονάδες).
Αντιθέτως, στις ΗΑ, ο ίδιος δείκτης όχι μόνο δε βελτιώνεται αλλά παρουσιάζει ελαφρά επιδείνωση από 26,8% ανεβαίνει στο 27,2% που σημαίνει ότι παραμένει ουσιαστικά στάσιμος, χωρίς να επηρεάζεται από το αμερικανικό σύστημα αναδιανομής μέσω φορολογίας, ασφαλιστικών εισφορών και κοινωνικών μεταβιβάσεων.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Του Σάββα Γ. Ρομπόλη

Οι σύγχρονες εξελίξεις που έχουν συντελεστεί, ιδιαίτερα, κατά το δεύτερο ήμισυ του 20ου αιώνα, στην εργασία, την τεχνολογία και την παραγωγική διαδικασία, έχουν συμβάλλει στην ανάπτυξη θεωρητικών αντιλήψεων και πολιτικών για το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης στα κράτη-μέλη και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο πλαίσιο αυτό η πρόσφατη (Δεκέμβριος 2002) Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θεωρεί ότι ο ταχύτατος ρυθμός αύξησης των δαπανών που απορροφά από την οικονομία, ο οποίος δεν ανακόπτεται από τις κοινωνικο-ασφαλιστικές παρεμβάσεις, θα κλονίσει στο μέλλον την βιωσιμότητά του. Έτσι, οι δαπάνες, σύμφωνα με την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διαμορφώνονται από 12,4% του ΑΕΠ το 2000 ΣΕ 15,4% το 2020 και σε 22,6% το 2050, δηλαδή αύξηση των δαπανών την περίοδο 2000-2050 κατά 96,8%. Την ίδια περίοδο η αντίστοιχη αύξηση, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα είναι στην Ισπανία 84,7%, στην Ιρλανδία 95,7% στην Πορτογαλία 34,7%, στην Ολλανδία 72,2%, στην Γαλλία 30,6% στο Βέλγιο 33% κλπ.

Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι πέρα από τις μεθοδολογικές και στατιστικές επιφυλάξεις που μπορεί να διατυπώσει κανείς στα προαναφερόμενα στοιχεία και στις παραδοχές που βασίζεται η διαμόρφωση τους (βλ. Αναλογιστική Μελέτη ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, όπου οι δαπάνες του συστήματος Κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, εκτός ΟΓΑ και Δημοσίου, από 10% του ΑΕΠ το 2000 διαμορφώνονται σε 12,1% του ΑΕΠ το 2050, δηλαδή αύξηση της τάξης του 20%), στην συγκεκριμένη Έκθεση δεν γίνεται αναφορά για το ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο (ποσοτικά και ποιοτικά) των παροχών του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος για την μεγάλη πλειοψηφία του ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού πληθυσμού καθώς και για τις χρονοβόρες και με αυξημένο κόστος διαδικασίες απονομής τους.

Στο πνεύμα αυτό της δημοσιονομικής πειθαρχίας, ελέγχου των συνολικών συνταξιοδοτικών δαπανών και μείωσης της κρατικής δαπάνης για συντάξεις στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, το άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στο Ναύπλιο (Ιανουάριος 2003) περιορίστηκε να εμμείνει στην αρχή της επικουρικότητας (εθνικές πολιτικές που συνοδεύονται από την ανοιχτή μέθοδο συντονισμού) και στην αναγκαιότητα σύμφωνα με την Έκθεση του Επιτρόπου Οικονομικών και Νομισματικών υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρεμβάσεων (αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης κατά πέντε έτη για την ενίσχυση της χρηματοδότησης των συντάξεων, αύξηση της παραγωγικότητας με τις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές και μείωση της ανεργίας) στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες θα μειώνουν τις κρατικές δαπάνες συντάξεων, και θα ανακουφίσουν τους κρατικούς προϋπολογισμούς από τις συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού. Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και οι πρόσφατες (Φεβρουάριος 2003)

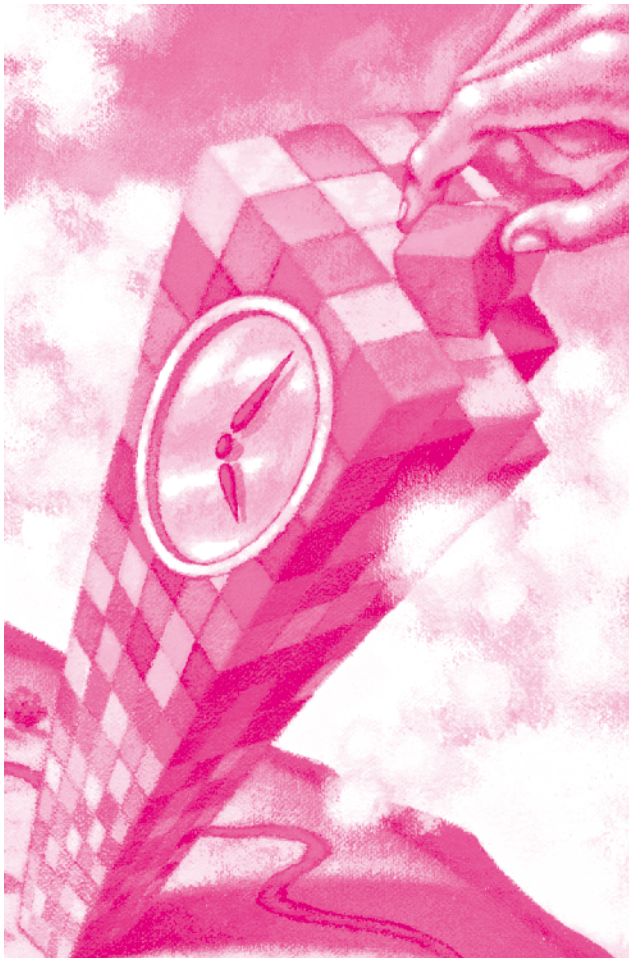

συστάσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου οι οποίες περιλαμβάνονται στην Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία. Έτσι, οι πολιτικές αυτές θα συμβάλλουν, στο βαθμό που τις αφορά, στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας αφού οι προοπτικές της αναμένεται, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να υποχωρήσουν λόγω του δημογραφικού προβλήματος στο 1,25% ετησίως έναντι 2,5% των ΗΠΑ μέσα στα επόμενα πενήντα έτη.

Όμως, πως μπορεί να εκδηλωθεί αυτή η συνέπεια της γήρανσης του πληθυσμού, αφού σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη (ΟΟΣΑ), εάν στην Ευρωπαϊκή Ένωση εισέρχονται ετησίως ένα εκατομμύριο μετανάστες, τότε μέχρι το 2050 δεν θα αλλάξει η πληθυσμιακή σύνθεση των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης[1]. Αυτό σημαίνει ότι η μετανάστευση δεν έχει απεριόριστα όρια συμβολής στην αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών ανισορροπιών του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Παράλληλα, είναι ενδιαφέρον να τονισθεί ότι μία τέτοια στρατηγική υποβάθμισης της κρατικής χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης μεταφέρει, σε μεγάλο βαθμό, όπως έγινε στην Ελλάδα τα τελευταία πενήντα χρόνια, το βάρος χρηματοδότησης των συντάξεων στην επιδείνωση του επιπέδου των παροχών και στο οικογενειακό προϋπολογισμό, με ότι αυτό συνεπάγεται, για το ύψος των καταναλωτικών δαπανών, την ανάκαμψη της οικονομίας και το βιοτικό επίπεδο των ασφαλισμένων και συνταξιούχων.

Από την άποψη αυτή είναι χρήσιμη η αναφορά στην Γαλλία, όπου η αύξηση των καταναλωτικών δαπανών, η οποία κυρίως προήλθε από τις φορολογικές ελαφρύνσεις, κράτησε την τρίτη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την ύφεση, δεδομένου ότι οι δαπάνες για καταναλωτικά προϊόντα συνεισφέρουν περισσότερο από το 50% του ΑΕΠ της συγκεκριμένης χώρας.

[1] Σύμφωνα με την μελέτη του ΟΗΕ “Μετανάστες: μία λύση για πληθυσμούς που μειώνονται και γερνούν”, η Ε.Ε. προκειμένου να διατηρήσει τη σημερινή αναλογία ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού στο τέσσερα ή πέντε προς ένα πρέπει μέχρι το 2025 να εισέλθουν στα κράτη-μέλη της 154 εκατ. οικονομικοί μετανάστες. Για την Ελλάδα στην ίδια μελέτη αναφέρεται ότι το 2015 θα έχει πληθυσμό 14,2 εκατ. κατοίκους από τους οποίους τα 3,5 εκατ. θα είναι αλλοδαποί εκτός των χωρών της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με άλλες εκτιμήσεις (Λ. Αθανασίου, 2002) ο συνολικός αλλοδαπός πληθυσμός στην Ελλάδα μπορεί το 2040 να φθάσει ή και να ξεπεράσει τα 4 εκατ. άτομα.

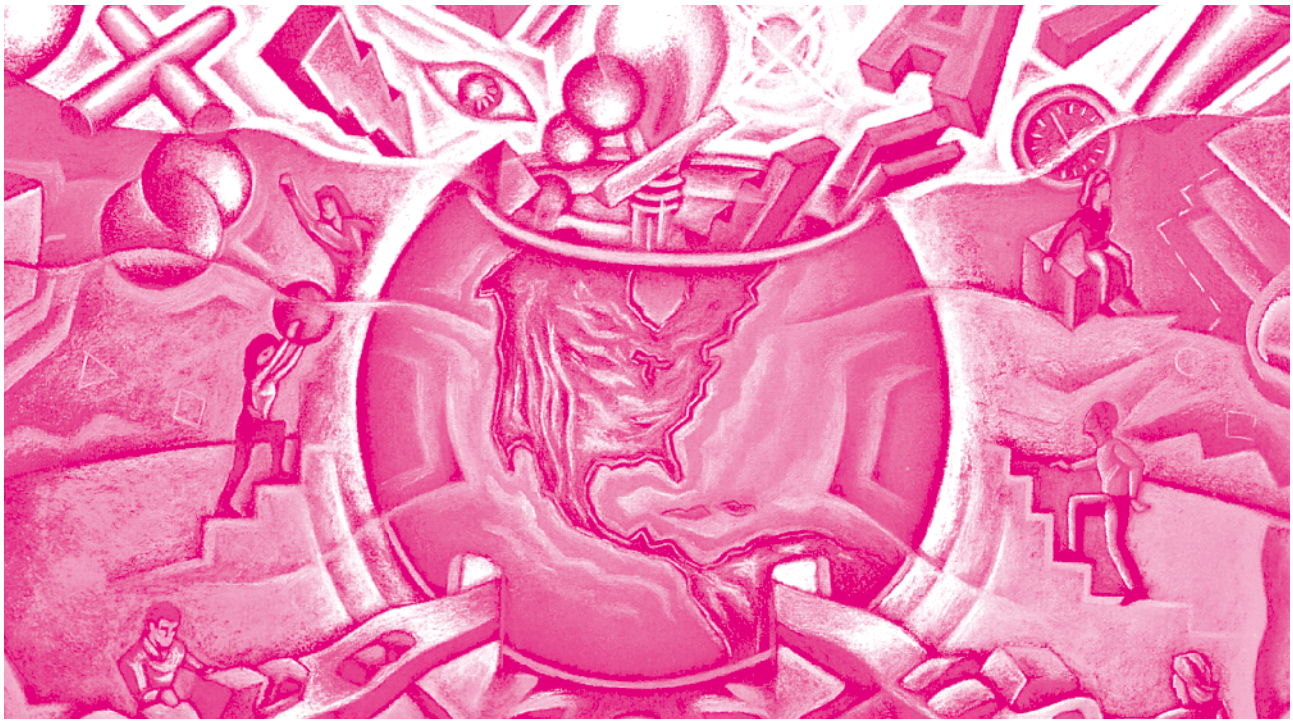

Η παρατήρηση αυτή σημαίνει ότι η στρατηγική για την κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, στα νέα οικονομικά και τεχνολογικά δεδομένα, απαιτείται να αναφέρεται στην διαρκή επίτευξη δύο κεντρικών στόχων: την οικονομική βιωσιμότητα και την κοινωνική αποτελεσματικότητα του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος.

Σημαντικό ρόλο σ΄ αυτή την στρατηγική παίζουν ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, το επίπεδο της απασχόλησης και ανεργίας, η αύξηση της παραγωγικότητας, το επίπεδο εισοδήματος, η αποταμίευση, η προσφορά εργασίας, η συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό, κλπ.

Στην κατεύθυνση αυτή εάν στην Ελλάδα τα μακροοικονομικά μεγέθη εξελιχθούν διευρυμένα και η αύξηση της παραγωγικότητας είναι σταθερά υψηλότερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου κατά μία εκατοστιαία μονάδα, η αύξηση των ασφαλισμένων συνοδευτεί από την διεύρυνση της νόμιμης εργασίας και της επίσημης οικονομίας και το επίπεδο της ανεργίας ανταποκριθεί στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000) στο 4% μέχρι το 2045, τότε η αύξηση των δαπανών για συντάξεις μεταξύ των ετών 2000-2050, σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, θα περιοριστεί σε επίπεδα χαμηλότερα του 4% του ΑΕΠ (βλ. Τράπεζα Ελλάδος, 2002).

Άρα είναι προφανές ότι για την αναπτυξιακή πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, η πρόκληση την δεκαετία 2000-2010 είναι η ανάπτυξη και η αύξηση της απασχόλησης, με αύξηση της παραγωγικότητας και την βελτίωση ποιοτικών δεικτών (επενδύσεις σε τεχνογνωσία και οργάνωση σε ανθρώπινους πόρους, σε εξοπλισμό, σε αναπτυξιακές και κοινωνικές υποδομές, αναβαθμισμένες συνθήκες εργασίας, ποιότητα και υψηλό επίπεδο αξιοποίησης των ερευνητικών και τεχνολογικών μέσων παραγωγής, αποτελεσματικότητα, ποιότητα εργασίας και διοίκησης) στην πα-

ραγωγική διαδικασία και όχι με υποβάθμιση της εργασίας, των συνθηκών και όρων της αγοράς εργασίας και της κοινωνικής προστασίας.

Παράλληλα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επιβάλλεται η λήψη πολιτικών απομάκρυνσης από την αρχή της επικουρικότητας και η προώθηση πολιτικών συγκλίσεων του συστήματος κοινωνικής προστασίας, οι οποίες θα συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ενιαία αντιμετώπιση του προβλήματος της κοινωνικής αναπαραγωγής των εργαζομένων, στην επιλογή μόνιμων και ενιαίων πόρων για την χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα παραγωγικά και τεχνολογικά δεδομένα καθώς και στον προσδιορισμό του επιπέδου των παροχών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πράγματι, προς την κατεύθυνση αυτή (A. Dantec- F. Pelgin, 1998) παρά το γεγονός ότι μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών-μελών παρατηρούνται ορισμένες διαφοροποιήσεις, εντούτοις οι συγκλίσεις που υπάρχουν σε σημαντικές πτυχές της κοινωνικής ασφάλισης (επίπεδο δαπανών 28% του ΑΕΠ, ύπαρξη διμερών κρατικών συμφωνιών κοινωνικής ασφάλισης μεταξύ των κρατών-μελών, ποσοστό αναπλήρωσης, εισοδήματος 60%-80% των συντάξιμων αποδοχών, αναδιανεμητικότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, όρια ηλικίας συνταξιοδότησης 60 γυναίκες και 65 άνδρες, κλπ) συγκροτούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Όμως, παρόλα αυτά σε ορισμένες άλλες πτυχές των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης απαιτούνται κάποιες αλλαγές για την ολοκλήρωση των συγκλίσεων, όπως για παράδειγμα την οργάνωση του κοινωνικο- ασφαλιστικού συστήματος, την αυτόνομη διοίκηση της κοινωνικής ασφάλισης, την αυτοτελή και αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων της καθώς και την τυπολογική επιλογή του ευρωπαϊκού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ανάμεσα στο Ομοσπονδιακό (Σουηδία, Δανία), το Κορπορατίστικο (Γερμανία-Αυστρία), το φιλελεύθερο (Αγγλία) και το λιγότερο ανεπτυγμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα, Πορτογαλία). Μία άλλη προοπτική που θα συνέβαλε στην παραπέρα υποβάθμιση της εργασίας και της κοινωνικής προστασίας, θα καθιστούσε την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εφιάλτη των πολιτών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δραστηριότητες ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

➤ **25.1.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε στην συνάντηση του Ελληνικού Κοινωνικού Forum στο Ναύπλιο, με εισηγητή το Γ. Ρωμανιά που ανέπτυξε το θέμα: *"Η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και οι επιπτώσεις της στην κοινωνική ασφάλιση".*

➤ **1.2.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε σε εκδήλωση του Εργατικού Κέντρου Κώ (σε συνεργασία με την Κινηματογραφική Λέσχη Κω) με προβολή ταινίας και εισήγηση του Γ. Ρωμανιά για *τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στην κοινωνική ασφάλιση.*

➤ **6.2.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε σε εκδήλωση της ΟΜΕ-ΟΤΕ για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση, με εισήγηση του Γ. Ρωμανιά για *τις ρυθμίσεις του νέου ασφαλιστικού νόμου, σε σχέση με την κύρια και την επικουρική ασφάλιση.*

➤ **6.2.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε (Γ. Ντάσσης και Γ. Ρωμανιάς) σε εκδήλωση της Ομοσπονδίας Τουριστικών και Επισιτιστικών Επαγγελμάτων για *τα ευρωπαϊκά Συμβούλια Εργαζομένων και την ευρωπαϊκή εταιρεία.*

➤ **14.2.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε σε εκδήλωση που οργάνωσε η Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας *για τις εξελίξεις στη Υγεία,* με εισηγητή τον Γ. Ρωμανιά.

➤ **21-22.2.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε με τον Πρόεδρο Χ. Πολυζωγόπουλο και τον Επιστ. Διευθυντή Σ. Ρομπόλη στην Διημερίδα που διοργάνωσε το ΙΚΑ στους Δελφούς με εισηγήσεις τους σχετικά με την μετάβαση από το ΙΚΑ στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

➤ **25.2.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε σε σεμινάριο συνδικαλιστικής επιμόρφωσης που οργάνωσε το Κλαδικό Ινστιτούτο Εργασίας Πετρελαίου και Χημικής Βιομηχανίας σε συνεργασία με το Πανελλήνιο Σωματείο Εργαζομένων στα Ελληνικά Πετρέλαια, με εισηγητή το Γ. Ρωμανιά και θέμα *"Η ανάλυση των διατάξεων του νέου ασφαλιστικού νόμου - Νέοι θεσμοί και προοπτικές".*

➤ **25.2.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε με τον Πρόεδρο Χ. Πολυζωγόπουλο και τον Επιστ. Διευθυντή Σ. Ρομπόλη στην Ευρωπαϊκή Διημερίδα που διοργάνωσε στην Αθήνα η ΟΙΕΛΕ με εισηγήσεις τους σχετικά με το Σχολείο και την αγορά εργασίας.

➤ **27.2.2003:** Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε στην ημερίδα που οργάνωσε ο Σύνδεσμος Στελεχών Διοίκησης Προσωπικού με θέμα *"Η απαρχή της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης"*, με εισήγηση του Γ. Ρωμανιά "*Ο νέος ασφαλιστικός νόμος ως απαρχή της εν εξελίξει ασφαλιστικής μεταρρύθμισης στην Ευρώπη της ΟΝΕ".*

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ
Εμμανουήλ Μπενάκη 71Α, Τ.Κ. 106 81